

**Előadás az EOQ MNB
Pódiumbeszélgetések a Minőségről
szakmai disputáján, Budapesten, 2017.
szeptember 6-án.**

„ÉLETÜNK MINŐSÉGE, ÉTELEINK, VALAMINT VÁLASZTÁSAINK MINŐSÉGE TÜKRÉBEN”

Dr. Biacs Péter Ákos
ny. egyetemi tanár, professor emeritus

Az életminőség fogalma és jelentősége

- Az életminőség a modern társadalmak központi célkitűzéseként fogalmazódott meg a XX. század második felében, amikor felismerték, hogy a gazdasági, fogyasztói verseny, növekedés gyakran kifejezetten káros az emberi személyiség fejlődése szempontjából (Kopp, M, Skrabski, Á.)
- Az ember, mint élőlény általános igényei között első helyen három alapvető fizikai, kémiai, biológiai szükséglet (élelem, víz, levegő) folyamatos kielégítése a közjó feladatát képezi („megfizethetetlen érték”), a hozzájutás, hozzáférés biztonsága állami feladat.
- A mai fogyasztói társadalomban a megtermelt élelmiszer és ivóvíz globális elosztása erősen jövedelemfüggő, az éhezés és az elhízás (alul- és túl-tápláltság) egymással párhuzamosan van jelen.

Az élelmiszerek minőségét és biztonságát meghatározó feltételek, innovációs trendek

- **Minőség:** hagyományosan az élelmiszer-összetétele által biztosított tápérték és az élvezeti érték (szín, íz, illat, állomány), melyek mérhető, de szubjektíven értékelt tulajdonságok.
- **Biztonság:** az élelmiszer által hordott szennyeződések, fertőzések, adódó objektív veszélyek, melyek súlyossága, gyakorisága, kimutathatósága kockázatosá teszi elfogyasztását.
- **Egészség:** funkcionális élelmiszerek kerültek előtérbe megnövelt biológiailag aktív hatású összetevőik (vitaminok, antioxidánsok, ásványi anyagok) révén.
- **Életminőségük javulásával a vásárlók egyre inkább igénylik az un. kényelmi termékeket (leves porok, gyorsfagyasztott termékek, gyümölcsfix)**

Az élelmiszer-választás igényei és kockázata

- **Mindennap fogyasztunk élelmiszert, néha korábban vásárolt és tartósított, máskor pedig friss árút. Választásunkat meghatározza a rendelkezésre álló pénzösszeg, az előre elhatározott vásárlási terv vagy szokásaink, hangulatunk(attitűd), esetleg egészségtudatos életmódunk, életminőségünk.**
- **A fogyasztás kockázata lehet rövid távú, akut (rosszullét, mérgezés) vagy hosszú távú, krónikus (szervkárosodás, betegség). Előbbieknél az elfogyasztott adag, porció, dózis, míg utóbbiaknál a rendszeres (regionális, nemzeti, tájjellegű) fogyasztás statisztikai adata, az élelmiszernek a feldolgozottsága, felszívódási sebessége (megemésztése) játszik szerepet, melyeknél a fogyasztó testsúlyára vonatkoztatunk.**

Az életminőséget károsan befolyásoló ételek fogyasztása

- A nyers, félig feldolgozott és kész ételek egyaránt okozhatnak megbetegedéseket. Nemcsak a korlátozott (hiányos) vagy túlzott (egyoldalú) fogyasztás, hanem a fertőzött, romlott, szennyezett élelem miatt leszünk betegek. A higiéniai hibák és mulasztások miatt a veszélyforrások kémiai, fizikai és (mikro)biológiai természetűek lehetnek.
- Szokatlan, idegen, még nem ismert élelem is beteggé tehet (utazók, turisták), de egészségi állapotunk is közre játszik. A túlérzékenység (hiperszenzitivitás) életünk során szerzett (immunológiai eredetű) betegség (glutén-allergia), vagy öröklődött (genetikai) tulajdonságokra vezethető vissza (laktóz-intolerancia).

A szociológiai, pszichológiai és az egészséggel összefüggő életminőség (1)

- A szociológiai életminőség-kutatás az élettel való elégedettségre, boldogságra vonatkozó kérdésekkel vizsgál egyes országokat, régiókat, társadalmi rétegeket: az életminőséget azonosítják a szubjektív jól-lét (well-being) fogalmával. Ennek 3 összetevője az elégedettség, a pozitív érzelmek kifejezése és a negatív érzelmek hiánya. Legalább 3:1 arányban több pozitív, mint negatív érzelmeket kell átélnünk, hogy életminőségünk pozitív legyen.
- A társadalmi érintkezés minden szintjén megtaláljuk ennek kifejeződését, például a kölcsönös üdvözlés gyakran a „Hogy vagy?” illetve „Jól vagy”? kérdéssel folytatódik, tehát az életminőségünkről érdeklődnek.

A szociológiai, pszichológiai és az egészséggel összefüggő életminőség (2)

- A pszichológiai életminőség vizsgálatában újabban a pozitív irányzat került előtérbe. Ez a tünetek és panaszok helyében a boldogságra épít. Három szintje az élvezet (gyönyör), az elkötelezettség (ihlet) és az értelmes (aktív) élet. A testi és lelki egészség erősítéséhez minden életkorban alapvető fontosságú a játék.**
- Az egészséggel összefüggő életminőség a testi, lelki és társadalmi jól-lét és nem egyszerűen a betegségek vagy fogyatékoságok hiánya. A testi (fiziológiai) egészség (betegségtől mentes állapot) szív- és érrendszeri, gyomor-bélrendszeri, izom- és csontrendszeri működéssel, ellenálló immunrendszerrel, éles érzékszervekkel és gyors reagáló képességgel rendelkezést jelent, melyhez jó egészségvédő életvezetés és ezzel összefüggő egészségtudatos táplálkozás tartozik.**

Az élelmiszerfogyasztás

- Hazánkban átlagosan fejenként 600 kg élelmiszert és 700 liter italt fogyasztunk évente, ez életminőségünk megóvásához elegendő. Étkezési igény szempontjából részben egyformák vagy nagyon különbözőek vagyunk, mely a vagyoni helyzettől és életstílustól (étkezési kultúrától) függ.

A szociológiai, pszichológiai és az egészséggel összefüggő életminőség (3)

- **A lelki (mentális, pszichológiai) egészség önmagunk elfogadását, intelligenciát, jó memóriaműködést, világos gondolkodási készséget jelent, melynek feltétele a személyiség életkorának megfelelő érettsége.**
- **Választásunk minősége az élelmiszer összetételének (ezen belül kiemelten azok tápértékének), érzékszervi (organoleptikus) tulajdonságainak és egészségőrző (funkcionális) hatásának (biológiailag aktív anyagainak) ismeretétől függ.**
- **A társas (szociális) egészség jó társadalmi kapcsolatokat igényel, a nehéz helyzetekben erős szociális háló igénybevételét jelent, összefügg a társadalmi-gazdasági helyzettel, etnikai, vallási hovatartozással, azonosságtudattal.**

Az élelmiszer termelés fenntarthatósága

- A statisztikai előrejelzések, becslések szerint 2050-ig a világ népessége 30%-al és ehhez az élelmiszerek iránti kereslete 70%-al növekszik. A húsfogyasztás kétszer gyorsabban növekszik, mint a népesség, 2050-re 52 kg/fő éves globális fogyasztást jósolnak, ez jelentős minőségi étváltozással járhat. A termőterületek 40%-át már most is az állattenyésztés használja, ez tovább alig növelhető.

A hústermelés és takarmány-felhasználás összefüggései

- A globális hústermelés legnagyobb részét jelenleg a sertés- és baromfihús adja (38% és 35%). A marhahús (22%) és a juhús (5%) termelése visszaszorulóban van, marhahúsnál az 1 kg élősúlyra jutó takarmány-felhasználást (7 kg táp/kg élősúly) csökkenteni szükséges. Húsoknál figyelembe kell venni a vegetarianizmust és az etnikai/vallási tiltásokat

A közigazgatás hazai és európai uniós helyzetképe

- Hazánk Alaptörvénye kimondja, hogy mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez és e jog érvényesülését az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez hozzáférés biztosításával segíti elő. A közforgalomba kerülő élelmiszerek egészségét/biztonságát az Európai Unióval harmonizált jogszabályok írják elő, így egységes hatósági felügyelet, ellenőrzés és tanácsadás érvényesül.

A jövő feladatainak összefoglalása a MAGYAR KÖZLÖNY 2017. évi 129. számában

**A Magyar Kormány 1519/2017. (VIII.14.)
kormányhatározatában felhívta a
figyelmet az élelmiszerek minőségének
emelésére, a vásárlói tudatosság
fejlesztésére, valamint a hatósági
tevékenység hatékonyságának növelését
szolgáló intézkedésekre.**

**A határozat néhány pontjában említést kap
az életminőség/élelmiszerminőség:**

- 1. A földművelésügyi miniszter az élelmiszerek minőségének javítása céljából vizsgálja meg a Magyar Élelmiszerkönyv irányelveinek kötelező előírássá tételét.**
- 2. A földművelésügyi miniszter az élelmiszerek minőségi paramétereinek hatékony ellenőrzése érdekében tegyen javaslatot az ellenőrző hatóság szakértői és eszköz állományának bővítésére.**

- 3. A Miniszterelnökséget vezető miniszter vizsgálja meg és biztosítsa az elektronikus Nemzeti Élelmiszerlánc-minősítési és Eredetvizsgálati Rendszer európai uniós fejlesztési forrásból való finanszírozásának lehetőségét.**
- 4. A földművelésügyi miniszter erősítse a Magyar Élelmiszerkönyv ismertségét, amely a közérthető közigazgatás jegyében segíti a vásárlói tudatosság kialakulását**

KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET